

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2015

EALAÍN

Cumadóireacht Shamhlaíoch agus Ábhar Neamhbheo

Gnáthleibhéal

Tá 100 marc ag gabháil leis an bpáipéar seo, i.e. 25% de na marcanna iomlána ar an Ealaín

Dé Luain, 27 Aibreán – Dé hAoine, 8 Bealtaine

Maidin, 9:30 – 12:00

Ba chóir an páipéar seo a thabhairt do na hiarrthóirí **Dé Luain, 13 Aibreán**

Treoracha

Tá cead agat oibriú le dath, monacróm, meáin mheasctha, colláis nó meán oiriúnach ar bith eile. Níl cead olaphéinteanna ná ábhar orgánach meatach a úsáid, áfach. Níl cead agat áiseanna mar stionsail, teimpléid, íomhánna rianaithe, obair ealaíne réamhullmhaithe ná íomhánna fótagrafaíochta a thabhairt isteach sa scrúdú.

Scríobh do Scrúduimhir go soiléir sa spás atá ann di ar do bhileog A2.
Scríobh an teideal ‘Cumadóireacht Shamhlaíoch’ nó ‘Ábhar Neamhbheo’ díreach faoi do Scrúduimhir.

Más mian leat oibriú ar bhileog dhaite, **ní mór don fheitheoir an bhileog sin a shíniú sula dtosaíonn an scrúdú** á dheimhniú nach bhfuil aon rud uirthi. Uasmhéid na bileoige: A2.

Roghnaigh ceann amháin díobh seo a leanas:

1. Déan **Cumadóireacht Shamhlaíoch** bunaithe ar cheann **amháin** de na sleachta tuairisciúla: A, B, C, D nó E. Ba chóir duit an pointe tosaigh agus an bunús atá le do Chumadóireacht Shamhlaíoch a lua ar chúl na bileoige agus an bhaint atá acu leis an sliocht tuairisciúil atá roghnaithe agat a chur in iúl.
2. Déan **Cumadóireacht Ábhar Neamhbheo** bunaithe ar fhoireann nithe a bhfuil cur síos orthu i gceann **amháin** de na sleachta tuairisciúla A, B, C, D nó E, nó a mheabhraíonn na sleachta sin duit. Ní mór duit nithe ábhartha a thabhairt chuig ionad an scrúdaithe chun go mbeidh ar do chumas **do chumadóireacht ábhar neamhbheo féin** a leagan amach. **Ní mór é seo a dhéanamh in am do thús an scrúdaithe.** Ní mór duit an pointe tosaigh agus an bunús atá le do Chumadóireacht Ábhar Neamhbheo a lua ar chúl na bileoige agus an bhaint atá acu leis an sliocht tuairisciúil atá roghnaithe agat a chur in iúl.
3. Déan **Cumadóireacht Theibí** bunaithe ar cheann **amháin** de na sleachta tuairisciúla A, B, C, D nó E, agus a fhorbróidh tú ó cheann de na sleachta tuairisciúla sin. Ba chóir an pointe tosaigh agus an bunús atá leis an gcumadóireacht theibí a lua ar chúl na bileoige agus an bhaint atá acu leis an sliocht tuairisciúil atá roghnaithe agat a chur in iúl. Luaigh go soiléir cé acu **1** – Cumadóireacht Shamhlaíoch nó **2** – Ábhar Neamhbheo, atá i do Chumadóireacht Theibí.

Sleachta Tuairisciúla

Sliocht A

Níl sé furasta teacht ar na Fálta Dorcha. Ní mór duit bóthar lúbach a leanúint fad réimse aoibhinn, thar chaoirigh, thar ghleannta agus ghoirt bhuí faoi shíol ráibe go dtí áit éigin idir na bailte codlatacha, Baile an Chaistil agus Baile Monaidh. Má choinníonn tú bior ar do shúile agus do chos éadrom ar throitheán an gháis, aimseoidh tú lána scáthach idir dhá líne de chrainn bheithe chianaosta. Is iad sin na Fálta Dorcha. Lúbann a ngéaga féitheogacha i dtreo na spéire ar nós géaga iomadúla Durga, an bandia Indiach. Síneann na craobhacha is airde thar an lána go dtí na crainn ar an taobh eile, a nduilleoga ag luí thar chiumhais a chéile, ag urú na gréine. Deir bunadh na háite go dtaithíonn taibhse aonarach an áit seo. An Bhean Liath a thugtar uirthi.

“Ní thagadh aon duine anseo,” a dúirt Dáithí Mac an Iarainn, treoraí turais, liom maidin annamh shéimh i mí an Mheithimh. “Anois tagann na céadta gach lá.”

Cad é is cúis leis an díle seo? Bhí sé scríofa ar na T-léinte a bhí á gcaitheamh ag buíon turasóirí a bhí ag tógáil grianghraf i measc na bhFálta: “Game of Thrones”.

Croinic atá ann faoi chogadh idir ríshleachta faoi choinne Ríchathaoir Iarainn i dtír shamhlaíoch na Westeros. Is cultas í an tsraith fantaisíochta seo atá lomlán de dhíol spéise agus de thírdhreacha tormasacha. Is é sin an rud atá ag tarraingt an lucht leanúna chuig an gceantar seo, daoine a dteastaíonn uathu cuairt a thabhairt ar áiteanna mar na Fálta Dorcha.

Mar a d’fhoghlaim mé an lá dar gcionn agus mé ag tiomáint ó thuaidh ar Bhóthar an Chósta, is fiú cuairt a thabhairt ar an tírdhreach seo, cuma an bhfuil a fhios agat an difear atá idir Wildings agus White Walkers nó nach bhfuil. Tá sé mar a bheadh áit as na síscéalta ann. Is ar an mbóthar seo nó gar dó a dhéantar cuid mhór den tsraith a scannánú. Cuid suntais an tírdhreach. Shílfeá nár chóir dó a bheith ann ar chor ar bith taobh amuigh de shamhlaíocht an pháiste. Tá na himireacha den ghlas chomh beoga sin go bhfiafraíonn tú díot féin an bhfaca tú dath glas riamh roimhe i ndáiríre. Tá na capaill bhána sna páirceanna mar a bheadh rud a d’éalaigh ó roithleagán ró den sórt a bhí ag Mary Poppins.

Tá Cuan Bhaile an Tuaighe ar na háiteanna is aoibhne a thaispeántar sa tsraith. Sna 1700idí a tógadh an cuan seo agus tá sé in úsáid i gcónaí. Ní fheicfidh tú aon rian feiceálach den seó ach chuaigh mé ann tráthnóna Dé Sathairn amháin in éineacht le roinnt de lucht leanúna “Game of Thrones” a bhí leis an lá a chaitheamh ag leanúint lorg na gcarachtar ab ansa leo. Thuirlingíomar den bhus agus síos cnoc géar linn, imeacht thart reilig go dtí Cuan Bhaile an Tuaighe. Bhí báid iascaireachta ag preabadh ar bharr an uisce, gach aon ghliográn as na cloigíní orthu. Ní raibh aithint idir an fharraige agus an spéir de dheasca an cheo. Dá scaoilfí feistiú ceann de na báid, sheolfadh sé leis go Neverland, shílfeá.

Arna chóiriú ó *Following ‘Game of Thrones’* le Stephanie Rosenbloom, The New York Times, Iúil, 2013.

Sliocht B

Tá leithscéal ag cuairteoirí-as-baile má bhíonn siad treascartha agus iad ag siúl síos sráid chathrach. Bíonn an oiread sin ar siúl is nach féidir le haon duine gach rud a thabhairt faoi deara. Is fada ó shin a d’fhoghlaim bunadh na háite conas an t-ionsaí ar na céadfaí seo a shíothlú: bíonn cuid acu ag faire ar na treohtáí faisin nó ar an ailtireacht, nó ar an dúlra fiú amháin. Tá cleas níos annaimhe ag dream eile – agus is fiú é a thriail deireadh seachtaine éigin – gan díriú ar rud ar bith ach ar ealaín sráide, na modhanna neamhchoimisiúnaithe, neamhthráchtála atá feiceálach ar fhoirgnimh, ar chosáin agus ar chomharthaí sráide agus is mó i bhfad iad ná graifítí traidisiúnta.

Is eol do Marc Schiller, comhbhunaitheoir láithreán gréasáin an Wooster Collective – a thaispeánann grianghraif den ealaín sráide is fearr ar domhan – nach bhfeiceann an chuid is mó de na daoine ealaín sráide go dtí go dtéann siad á gcuardach. Tá gach saghas i gceist san ealaín sráide, líníochtaí ar pháipéar atá greamaithe de thaobh foirgnimh; íomhánna a chuirtear go díreach ar bhallaí le stionsail; dealbhóireacht atá scríúailte ar an gcuille ar chomhartha stad; fiú amháin tíleanna atá cóirithe i bhfoirm chluiche fise na n-allúrach ó na 1980idí.

Ar dtús, traenáil na súl. Cén áit ar chóir féachaint? Ar dhoirse agus timpeall doirse, ar fhoirgnimh thréigthe, ar fhuinneoga a bhfuil comhlaí druidte orthu, os do chionn in airde, gar don talamh, ar chuailí agus ar chomharthaí sráide, ar chomharthaí tráchta, ar bhoscaí teileafóin agus ar scafaill. Is cuid den eispéireas í íomhá atá ann le bliain a fheiceáil, í leathstróicthe nó clúdaithe le híomhánna eile.

Cuirfidh roinnt obair bhaile go mór le d'eispéireas. Tá go leor láithreán gréasáin ann a chabhróidh leat eolas a chur ar na healaíontóirí is bisiúla agus ansin beidh tú in ann iad a aithint ar an tsráid. Níl aon eolas ar stair na healaíne riachtanach; ní hionann é agus Cézanne a aithint thar Matisse, is mó is cosúla é Michelangelo a aithaint thar Roy Liechtenstein.

Tá a lán ealaíne sráide le feiceáil i ngailearaithe na laethanta seo. Is claonadh é sin atá ina údar buartha ag roinnt daoine – ach is maith ann duit é ag an deireadh seachtaine má thosaíonn sé ag cur fearthainne.

Arna chóiriú ós *To the Trained Eye, Museum Pieces Lurk Everywhere* le Seth Kugel, The New York Times, Márta, 2008.

Sliocht C

Dreapaimid go barr an staighre agus isteach linn ina stiúideo. Baineann an mí-eagar stangadh asam. “Ní thugaim cead do Zoe mo stiúideo a ghlanadh,” a deir sé, é ag faire ar mo dhreach. “Tá faitíos orm go ndéanfadh an deannach dochar do na canbháis dá gcorrófaí é. Anois, le hais na bhfuinneog, tá obair le déanamh againn.”

Brostaím i dtreo na bhfuinneog a shíneann feadh an bhalla ar fad, iad clúdaithe go hiomlán beagnach le cuirtín líneadaigh. Tá solas na gréine mar a bheadh sé ag soilsiú isteach trí scannán, agus tá cáithníní deannaigh ag eitilt sa léas faon. Ransaíonn Edgar i gcupard domhain le linn dom bheith ag féachaint thart ar an stiúideo ollmhór – prócaí gloine agus buidéal, pailéid clúdaithe le péint, scuaba agus cailceanna scaipthe i ngach áit, tacaí caite ar mhullach a chéile, seastáin do dealbha, táblaí, cathaoireacha uilleann, agus stóil le scáthláin, frámaí pictiúr, rollaí canbháis agus páipéar anuas orthu. Baineann clic cleaic mo chuid sál macalla as na hurláir adhmaid. Ní fheicim aon áit suí ann, mar sin cuirim orm mo shlipéir bhailé agus mé i mo sheasamh ar leathchois. Airím an-bheag sa stiúideo mór. Tarraingíonn sé amach rolla mór páipéir agus cuireann bior ar chúpla peann luaidhe go tapa. Seasaim go míchompordach idir é agus na fuinneoga agus tochasaim mo dhroim go neirbhíseach.

“Coinnigh an staidiúir sin,” a deir sé, agus seasaim gan chorraí. “Tá sé agat go nádúrtha; is breá liom gothaí tuathalacha ar nós do dhroim a thochas.”

Láithreach tosaíonn crampa a theacht ar mo lámh, ach déanaim neamhshuim de agus féachaim go grinn ar an stiúideo ag iarraidh m'aire a bhaint de. Tá iontas orm fós go bhfuil sé chomh míshlachtmhar is atá. Tá na ballaí arda lom ar fad cé go gcaithfidh sé go bhfuil a lán saothar ealaíne aige a d'fhéadfadh sé a chrochadh orthu. I measc an tranglaim seo, déanaim mo dhícheall mo staidiúir a choinneáil go ciúin, ar feadh na n-uaireanta an chloig, shílfeá, cé go bhfuil pian i mo ghéaga. Dirím mo shúile ar an urlár, comhairim na dathanna difriúla péinte ansin mar chuideachta

dom féin. Ocht ndath is fiche a chomhairim, más féidir imireacha difriúla den dath céanna a chatagóiriú mar dhathanna nua. Le linn dó a bheith ag ransú trína phéinteanna, labhraíonn sé liom faoina chairde agus faoin stíl nua phéintéireachta atá á tabhairt go Páras acu.

“Táimid ag dul i dtreo atá difriúil ar fad le gach ealaíontóir a chuaigh romhainn,” a deir sé go sceitimíneach agus é ag meascadh dathanna. Tagann na focail go tapa, é corraithe beagnach. “Nílimid ag péinteáil portráidí righne ná múrmhaisithe diaganta. Grinnbhreathnú ar an saol, sin é an rud atáimid ag iarraidh a dhéanamh”.

Arna chóiriú as *Dancing for Degas* le Kathryn Wagner, Random House Publishing, 2010.

Sliocht D

Is é séasúr na bhféilte atá ann. Ach na laethanta úd a raibh lucht leanta ceoil sásta cur suas le drochbhurgair agus le beoir the, tá siad sin thart. Tráth dá raibh, dá mba mhaith leat taitneamh a bhaint as cúpla lá de cheol beo agus de dhamhsa i bpáirc in éineacht le do chairde, chaithfeá déanamh gan dhá rud ar a laghad: an ghlaimeacht phearsanta agus smacht ar cháilíocht an bhia a d’ith tú – burgair, sceallóga, ceapairí stálaithe, deochanna súilíneacha agus uachtar reoite b’fhéidir. Ach ní raibh baint ar bith ag an mbia leis na féilte.

Ní hamhlaidh atá sa lá atá inniu ann. Bíonn bia ar dheis do láimhe agat nuair a bhuaileann an t-ocras thú, agus thig leat do bholg a athlínadh ar do shásamh le do rogha rud, ó bhia ardnósach go rósta ar bhior, ó phíotsa agus ó bhia eitneach go pióga croíúla.

Is é Búitíc na Mairteola rogha aon Fhéile – stalla sa limistéir VIP óna ndíoltar feoil ó phórtha neamhchoitianta beithíoch a tógadh ar fhéar, chomh maith le píotsaí taos géar, a luasbhácáiltear in oigheann a dhónn adhmaid. Bia ardnósach don scothaicme – bíonn na sceallóga nuaghearrtha as prátaí a fásadh go háitiúil, fiú amháin. Faoin am seo tá Seacow, na mangairí éisc as Londain, ar na príomhdhíoltóirí bia ag an bhféile. Bíonn a gcuid éisc is sceallóga, le piseanna agus miontas orthu, go maith i gcónaí ach is maith is fiú cloicheáin tempura, baoite bán agus goujons de leathóg fosta a thriail. Ar na hainmneacha comónta eile a bhíonn ann tá Flaming Cactus faoi choinne burritos agus tacos, agus Rocket & Relish a dháileann burgair bheadaí as leantóir Airstream. Is é an brollach sicín sméarmhullaigh an bhia atá acu, é gualachghriollta agus maranáidithe i soighe le sinséar agus féar líomóideach. Déantar é a riar ar bhonnóg i dteannta anlann milis chili, oinniúin agus trátaí.

Tá rud éigin ag baint le bheith amuigh faoin aer a thugann orm ispín a shantú agus ní bhíonn aon ghanntanas muiceola ag an bPicnic. Ní bhíonn aon ghanntanas stallaí ann ag fógairt a bhfeabhais féin ach oiread, ina measc *The Splendid Meat Company* agus *The Real Food Company*. Níl a fhios agam cad é mar a bhíonn a gcuid burgar cangarú. Maidir le Panners, is speisialtóirí créipeanna iad sin, idir mhilis agus neamh-mhilis. Más steall siúcra atá uait, téigh go Born to Bake, dream a bhácálann cácaí beaga siochta, brioscaí, cácaí bácáilte ar thráidírí agus muifíní. Le haghaidh na mbonnóg donn, téigh go dtí Sweet Things, áit a dáileann siad vaiféil Bheilgeacha úra fosta.

Aon rud eile? Ó, is ea, pióga. Conas a dhéanfainn dearmad de na pióga? Beidh pióga go leor ann, iad uile ag troid faoi choinne do euro. Tá acraí d’fhéar glas súlach ann le haghaidh na veigeatóirí, ach má éiríonn tú tuirseach de sin d’fhéadfá dul sa tóir ar ghlasraí, ar chaoineog torthaí nó bíonn fear ag díol cnónna agus síolta i Margadh na bhFeirmeoirí.

Arna chóiriú as *Electric Picnic: When Hunger Strikes* le Angela Flannery, The Irish Independent, 2010.

Sliocht E

Ní áit é mo bhaile-se a raibh tú riamh ann, ach tá cur amach agat ar a leithéid d'áit. Timpeallán ar bhóthar náisiúnta, eastát tionsclaíochta, Cineplex agus cúig scáileán ann agus céad teach tábhairne teanntaithe taobh istigh den mhíle chearnach laistigh de limistéir an bhaile. Tá an tAtlantach in aice láimhe; agus an cósta atá mar a bheadh cnámh géill, é cnapánach agus cinn tíre air atá foirgthe le faoileáin, tá sin in aice láimhe. Tráthnónta samhraidh, ardaíonn na ba a gceann i bhféarach na bparóistí thart timpeall, boladh na buaraí ar an bhféarach, agus déanann a machnamh ar ghlamanna V8 na rásaithe óga atá ag réabadh trí na cúl-lánaí.

Tá mé óg agus níl mórán daoine óga anseo, ach is fíor a rá mar sin féin go bhfuil cead ár gcós ar fud na háite againn. Tá sé go maith tar éis 8 i.n., cé go bhfuil sé fós geal amuigh. Tá an solas te trom le lionn dubh den chineál a bhíonn le brath tráthnóna i mí Iúil. Tá mé i mo shuí ag tábla in éineacht le Tug Cuniffe san ionad tobac faoin spéir i teach tábhairne Uí Dhoichraigh. Is clós cúng coincreíte é an t-ionad tobac, ar chúl an fhoirgnimh ag amharc amach ar abhainn an bhaile. Tá na míoltóga ag cigilt ár gcloighe.

Is í Marlene an rud is gaire do chailín seasta a bhí riamh agam. Bhuaile mé léi i dtig Fandango Dé hAoine. Bhí an gnáthscaifte ann; cailíní ar shála spíceacha agus micrisciortaí orthu, an ghruaig chaisíneach ag pléascadh amach acu, agus dath an mhahagaine spréite ar an décolletage acu. Bhí buachaillí ann fosta. Léinte de phatrúin scaraoide a bhí a gcaitheamh acu, iad dúnta ar fad leis na cnaipí agus na muinchillí corntha go huillinn acu. Rinneamar meangadh cúthail aitheantais lena chéile.

Tá Marlene ina cónaí lena máthair, Angie, a bhí ina suí fiú ag a trí a chlog ar maidin. Bhí sí ag an tábla sa chistin, ag amharc ar liosta na gclár teilifíse in iris agus ag ól bolgam tae fuar. Líon sí an citeal agus d'fhiafraigh dinn an raibh cupán tae uainn.

Arna chóiriú as *Young Skins* le Colin Barrett, Random House Publishing, 2014.

Leathanach Bán

Leathanach Bán